

Generalforsamlingen

Distr.: Generell
24. februar 2010

Sekstifjerde sesjon
Agendapunkt 64

Resolusjon vedtatt av Generalforsamlingen

[på bakgrunn av rapport fra tredje komité (A/64/434)]

64/142. Retningslinjer for alternativ omsorg for barn

Generalforsamlingen,

minner om Verdenserklæringen om menneskerettighetene¹ og Barnekonvensjonen², samt markerer konvensjonens tjuårsjubileum i 2009,

minner om alle tidligere resolusjoner angående barns rettigheter vedtatt av Menneskerettighetsrådet, Menneskerettighetskommisjonen og Generalforsamlingen, senest Menneskerettighetsrådets resolusjon 7/29 av 28. mars 2008³, 9/13 av 24. september 2008⁴ og 10/8 av 26. mars 2009⁵ og Generalforsamlingens resolusjon 63/241 av 24. desember 2008,

tatt i betraktning at Retningslinjene for alternativ omsorg for barn, som er vedlagt denne resolusjon, fastsetter ønskede justeringer for politikk og praksis med det formål å forbedre implementeringen av Barnekonvensjonen, samt relevante bestemmelser fra andre internasjonale instrumenter for beskyttelse av og velferd for barn som ikke har tilgang til omsorg fra sine foreldre, eller som står i fare for å miste slik omsorg,

1. *ønsker velkommen* Retningslinjene for alternativ omsorg for barn, slik disse foreligger i vedlegget til denne resolusjon, som et sett med justeringer til bruk i utforming av politikk og praksis,

2. *oppfordrer* Statene til å ta Retningslinjene til etterretning og gjøre dem kjent for relevante utøvende, lovgivende og dømmende myndigheter, menneskerettighetsforkjempere, advokater, media og allmennheten,

* Utstedt på nytt av tekniske årsaker 13. april 2010.

¹⁾ Resolusjon 217 A (III).

²⁾ United Nations, *Treaty Series*, vol. 1577, No. 27531.

³⁾ Se *Official Records of the General Assembly, Sixty-third Session, Supplement No. 53 (A/63/53)*, chap. II.

⁴⁾ *Ibid.*, *Supplement No. 53A (A/63/53/Add.1)*, chap. I.

⁵⁾ *Ibid.*, *Sixty-fourth Session, Supplement No. 53 (A/64/53)*, chap. II, sect. A.

3. *anmoder om* at Generalsekretæren, innenfor rammene av de ressursene som er tilgjengelig, gjennomfører tiltak for å formidle Retningslinjene på alle de offisielle språkene i FN, blant annet ved å sende dem til alle medlemsstater, regionale kommisjoner og relevante mellomstatlige og ikke-statlige organisasjoner.

65. plenums møte 18.
desember 2009

Vedlegg

Retningslinjer for alternativ omsorg for barn

I. Formål

1. Disse Retningslinjene har som formål å bedre implementeringen av Barnekonvensjonen² og av relevante bestemmelser fra andre internasjonale instrumenter for beskyttelse av og velferd for barn som lever uten omsorg fra foreldre, eller som står i fare for å miste slik omsorg.

2. På bakgrunn av disse internasjonale instrumentene, og ved å ta i betraktning utviklingen av kunnskap og erfaringer på dette området, fremsetter Retningslinjene ønskede justeringer for politikk og praksis. De er utformet med tanke på bred formidling til alle sektorer som direkte eller indirekte befatter seg med saker som omhandler alternativ omsorg, og søker i særdeleshet:

(a) å støtte opp under tiltak for at barn kan forbli i eller tilbakeføres til familiens omsorg, eller, dersom dette ikke er mulig, at man finner en annen egnet og varig alternativ løsning, inkludert adopsjon og *kafala* etter islamsk lov,

(b) å sørge for at man, mens man søker slike varige løsninger, eller dersom slike løsninger ikke er mulig eller ikke er til barnets beste, finner frem til hva som er den beste formen for alternativ omsorg, og sørger for at barnet får slik omsorg under vilkår som fremmer en helhetlig og harmonisk utvikling hos barnet,

(c) å bidra og oppfordre til forbedret implementering av ansvar og forpliktelser i denne forbindelse fra myndighetenes side, tatt i betraktning den enkelte Statens gjeldende økonomiske, sosiale og kulturelle forutsetninger, og

(d) å legge føringer for politikk, beslutninger og aktiviteter blant alle som er involvert i sosial beskyttelse og barns velferd i offentlig og privat sektor, inkludert det sivile samfunnet.

II. Generelle prinsipper og perspektiver

A. Barnet og familien

3. Da familien er den grunnleggende enheten i samfunnet og det naturlige miljøet for barns oppvekst, velferd og beskyttelse, bør tiltak primært rettes inn mot at barnet kan bli værende i eller føres tilbake til foreldrenes eller andre nære familiemedlemmers omsorg. Staten bør sørge for at familier har tilgang til ulike former for støtte i sin omsorgsutøvende rolle.

4. Alle barn og unge bør bo i et støttende, beskyttende og omsorgsfullt miljø som lar dem nå sitt fulle potensial. Barn som får mangelfull eller ingen omsorg fra sine foreldre, er spesielt utsatt for å frarøves et slikt omsorgsfullt oppvekstmiljø.

5. Dersom barnets egen familie ikke er i stand til å yte tilstrekkelig omsorg for barnet, selv med relevant støtte, eller dersom barnets familie forlater eller fraskriver seg ansvar for barnet, plikter Staten å beskytte barnets rettigheter og sørge for egnet alternativ omsorg for barnet i samarbeid med eller gjennom kompetente lokale myndigheter og godkjente private organisasjoner. Gjennom sine kompetente myndigheter plikter Staten å føre tilsyn med sikkerheten, velferden og utviklingen til alle barn i alternative omsorgssituasjoner, samt å regelmessig gjennomgå og vurdere egnetheten til den gjeldende omsorgsordningen.

6. Alle beslutninger, initiativer og tilnærminger som faller inn under disse Retningslinjene, bør tas på individuelt grunnlag i hver enkelt sak og primært ha til hensikt å verne om barnets trygghet og sikkerhet. Videre skal ethvert tiltak være forankret i barnets rettigheter og hva som er til barnets beste, i henhold til prinsippet om ikke-diskriminering og ved at man tar hensyn til kjønnsrolleperspektivet. Tiltak bør fullt ut respektere barnets rett til å si sin mening og bli hørt i samsvar med hans/hennes alder og modenhet, og på grunnlag av hans/hennes tilgang til all nødvendig informasjon. Man bør, så langt det er mulig, sørge for at slik konsultasjon og informasjonsformidling gjennomføres på barnets foretrukne språk.

7. I håndhevelsen av disse Retningslinjene bør man ved å fastslå hva som er til barnets beste, identifisere strategier for barn som har mistet eller står i fare for å miste omsorgen fra sine foreldre, og sørge for at disse strategiene er egnet til å ivareta barnas behov og rettigheter og tar hensyn til fullstendig og personlig utvikling av deres rettigheter i familien, deres sosiale og kulturelle miljø og deres status som rettighetshavere, både på beslutningstidspunktet og på lang sikt. Beslutningsprosessen bør blant annet ta hensyn til barnets rett til å få sine synspunkter hørt og til at hans/hennes syn blir tatt hensyn til i takt med hans/hennes alder og modenhetsnivå.

8. Statene bør utvikle og implementere en helhetlig barnevelferds- og barnevernspolitikk innenfor rammen av sin overordnede sosial- og utviklingspolitikk, med fokus på å bedre eksisterende tilbud om alternativ omsorg i tråd med prinsippene som er beskrevet i disse Retningslinjene.

9. Som et ledd i innsatsen for å forhindre at barn blir skilt fra sine foreldre, bør Statene tilstrebe velegnede og kultursensitive tiltak som:

(a) støtter opp om familier som av ulike årsaker har begrenset omsorgsevne, for eksempel på grunn av funksjonshemming, alkohol- og narkotikamisbruk, diskriminering mot familier med urfolk- eller minoritetsbakgrunn eller fordi de har tilhold på et sted hvor det er væpnet konflikt eller på et sted som er under okkupasjon, og

(b) sørger for passende omsorg for og vern av sårbare barn, som ofre for mishandling og utnyttelse, forlatte barn, gatebarn, barn født utenfor ekteskap, enslige og adskilte barn, internt fordrevne barn og barn på flukt, barn av arbeidsinnvandrere, barn av asylsøkere eller barn som lever med eller berøres av HIV/AIDS eller andre alvorlige sykdommer.

10. Det bør treffes målrettede tiltak for å motarbeide diskriminering på grunnlag av barnets eller foreldrenes status, inkludert fattigdom, etnisitet, religion, kjønn, psykisk og fysisk funksjonshemming, HIV/AIDS eller andre alvorlige sykdommer, både fysiske og psykiske, fødsel utenfor ekteskap og sosioøkonomisk stigma, samt eventuelle andre statuser og omstendigheter som kan gi grunnlag for at foreldrene gir fra seg eller forlater barnet og/eller at barnet blir tatt fra dem.

B. Alternativ omsorg

11. Alle beslutninger om alternativ omsorg bør ta hensyn til at det i prinsippet er ønskelig at barnet får fortsette å bo så nært sitt bosted som mulig, for å tilrettelegge for samvær og eventuell senere gjenforening med hans/hennes familie, og for å minimere forstyrrelsene i barnets utdanning og kulturelle og sosiale liv.
12. Beslutninger som omhandler barn som mottar alternativ omsorg, inkludert barn i private omsorgsordninger, bør ta hensyn til viktigheten av å sikre at barn har et stabilt hjem og at deres grunnleggende behov for en trygg og varig tilknytning til sine omsorgsgivere blir møtt. Permanente løsninger skal stå sentralt.
13. Barn skal til enhver tid behandles med verdighet og respekt, og skal nyte godt av effektiv beskyttelse mot mishandling, omsorgssvikt og alle former for utnyttelse, uavhengig av om dette forøves av omsorgsgivere, jevnaldrende eller tredjeparter, og uavhengig av hva slags omsorgssituasjon de befinner seg i.
14. Å fjerne et barn fra familiens omsorg bør kun benyttes som siste utvei, og bør, så fremt det er mulig, være midlertidig, og med kortest mulig varighet. Beslutninger om omsorgsovertakelse bør gjennomgås regelmessig, og en eventuell tilbakeføring av barnet til foreldrenes omsorg, når det opprinnelige grunnlaget for omsorgsovertakelsen er løst eller ikke lenger er til stede, skal være til barnets beste, i henhold til punkt 49 nedenfor.
15. Økonomisk og materiell fattigdom, eller omstendigheter som direkte og alene kan tilskrives slik fattigdom, skal ikke alene gi grunnlag for å ta barnet ut av foreldrenes omsorg, for å ta barnet inn i alternativ omsorg eller for å hindre barnets tilbakeføring, men slike omstendigheter bør imidlertid anses å være en indikasjon på behovet for å tilby familien relevant støtte.
16. Man skal tilstrebe å fremme og verne om alle rettigheter som er spesielt relevante for barn uten omsorg fra foreldre, inkludert blant annet tilgang til utdanning, helsetjenester og andre grunnleggende tjenester, retten til en egen identitet, religions- eller trosfrihet, språk og beskyttelse av rettigheter knyttet til eiendom og arv.
17. Søsken som allerede har en tilknytning til hverandre, bør i prinsippet ikke adskilles når de plasseres i alternativ omsorg, med mindre det finnes en åpenbar fare for misbruk eller andre grunner til at det er til det beste for barnet at søsknene skilles ad. Uansett bør man tilrettelegge så godt man kan for at søsken kan ha kontakt med hverandre, med mindre dette strider med deres ønsker eller ikke er til deres beste.
18. Tatt i betraktning at barn uten omsorg fra foreldre i de fleste land som regel blir tatt hånd om av slektninger eller andre i form av private omsorgsordninger, bør Statene tilstrebe å utvikle passende ordninger som, i tråd med disse Retningslinjene, ivaretar barnas velferd og beskyttelse i slike private omsorgsordninger, samtidig som man tar hensyn til kulturelle, økonomiske, kjønnsmessige og religiøse forskjeller og praksiser som ikke står i konflikt med barnets rettigheter og hensynet til barnets beste.
19. Ingen barn skal på noe tidspunkt stå uten støtte og beskyttelse fra en verge eller annen ansvarlig voksen eller kompetent offentlig myndighet.
20. Alternativ omsorg må aldri ytes med det hovedformål å fremme omsorgsgivernes politiske, religiøse eller økonomiske mål.

21. Bruk av institusjon og andre bo- og omsorgstilbud bør begrenses til tilfeller hvor en slik ordning er velegnet, nødvendig og utviklingsfremmende for barnet det gjelder, samt at det er til det beste for barnet.

22. I samsvar med gjeldende konsensus blant eksperter, bør alternativ omsorg for små barn, spesielt barn under 3 år, ytes i et familiebasert miljø. Unntak fra dette prinsippet kan gjøres for å unngå å adskille søsken samt i saker hvor omsorgsovertakelsen er akutt eller tidsbegrenset og kortvarig, og hvor det er planlagt en tilbakeføring til familien eller annen egnet langsiktig omsorgsløsning.

23. Selv om man erkjenner at omsorg i institusjon og omsorg i familiebaserte miljøer kan utfylle hverandre når det gjelder å ivareta barns behov, bør man i områder som fortsatt har store bo- og omsorgsenheter (institusjoner), utvikle alternativer i tråd med en overordnet strategi for avinstitusjonalisering, hvis detaljerte mål og målsettinger muliggjør en gradvis avvikling av disse. I den forbindelse bør Statene etablere normer for omsorg for å sikre kvalitet og vilkår som fremmer barnets utvikling, som individ-spesifikk omsorg og omsorg i små grupper. Eksisterende institusjoner skal vurderes opp mot disse normene. Beslutninger som gjelder etablering, eller tillatelse til etablering, av nye bo- og omsorgsenheter, både offentlige og private, bør ta hensyn til en eventuell målsetting og strategi for avinstitusjonalisering.

Tiltak for å fremme implementering

24. Statene bør, så langt det er mulig med de ressursene som finnes tilgjengelig, og innenfor et eventuelt rammeverk for utviklingssamarbeid, sette av tilstrekkelige menneskelige og økonomiske ressurser til å sikre optimal og progressiv implementering av disse Retningslinjene i Statenes respektive territorier så raskt som mulig. Statene bør legge til rette for aktivt samarbeid mellom alle relevante myndigheter, og sette fokus på barne- og familievelferd innenfor alle departementer som direkte eller indirekte berøres.

25. Statene er ansvarlig for å avdekke et eventuelt behov for, og anmode om, internasjonalt samarbeid i implementeringen av disse Retningslinjene. Slike anmodninger skal vurderes grundig, og bør møtes med et positivt svar så langt det er mulig og relevant. Bedre implementering av disse Retningslinjene bør være nevnt i programmer for utviklingssamarbeid. Når det ytes bistand til en Stat, bør utenlandske myndigheter avstå fra initiativer som bryter med disse Retningslinjene.

26. Disse Retningslinjene må ikke tolkes dithen at de oppfordrer til eller aksepterer lavere standarder enn de som måtte finnes i enkelte Stater, inkludert standarder som er nedfelt i disses lovgivning. Likeledes oppfordres kompetente myndigheter, profesjonelle organisasjoner og andre parter til å utvikle nasjonale eller bransjespesifikke retningslinjer som bygger på ordlyden i og intensjonen bak disse Retningslinjene.

III. Retningslinjenes omfang

27. Disse Retningslinjene gjelder riktig bruk av og vilkår for alternativ formalisert omsorg for alle personer under 18 år, med mindre myndighetsalder oppnås tidligere i henhold til lovgivningen som gjelder for barnet. Retningslinjene gjelder for private omsorgsordninger kun der dette er spesifikt nevnt, og det skal tas hensyn til både den viktige rollen barnets utdannede familie og lokalsamfunnet spiller, og til Statenes forpliktelser overfor barn som ikke mottar omsorg fra sine foreldre eller andre med juridisk eller tradisjonelt ansvar for barnet, slik dette er beskrevet i Barnekonvensjonen.²

28. Prinsippene i disse Retningslinjene skal også gjelde, der dette er relevant, for unge mennesker som allerede står under alternativ omsorg, og som trenger å få videreført omsorg eller støtte i en overgangsperiode etter at de har nådd myndighetsalder i henhold til gjeldende lovgivning.

29. I disse Retningslinjene, med de unntakene som er beskrevet i punkt 30 nedenfor, gjelder følgende definisjoner:

(a) Barn uten omsorg fra foreldre: alle barn som ikke har fast overnatting hos minst en av foreldrene, uansett grunn og uansett omstendigheter. Barn uten omsorg fra foreldre, og som befinner seg utenfor sitt bostedsland, eller som er ofre for en nødssituasjon, kan kategoriseres som:

(i) «enslige barn», dersom de ikke står under omsorg fra en annen slektning eller en voksen som etter loven eller stedlig tradisjon er ansvarlig for barnets omsorg, eller

(ii) «adskilte barn», dersom de er adskilt fra en tidligere primær omsorgsperson med juridisk eller tradisjonelt ansvar for barnet. Slike barn kan likevel stå under omsorg fra en annen slektning.

(b) Alternativ omsorg kan ta form av:

(i) Privat omsorgsordning: enhver privat ordning i et familiemiljø, der barnet står under omsorg fra slekt og nettverk på vedvarende eller permanent basis (privat omsorgsordning hos slekt eller nært nettverk) eller fra andre på individuelt grunnlag på initiativ fra barnet, barnets foreldre eller andre, uten at denne ordningen er oppnevnt av en administrativ eller rettslig myndighet eller en annen bemyndiget instans.

(ii) Formalisert omsorg: all omsorg som gis i et familiemiljø som er oppnevnt av en kompetent administrativ eller rettslig myndighet, samt all omsorg som gis i et bo- og omsorgstilbud, inkludert i private organisasjoner, uavhengig av hvorvidt slik omsorg gis som følge av administrative eller rettslige tiltak.

(c) Avhengig av omstendighetene rundt, kan alternativ omsorg ta følgende former:

(i) Omsorg hos slekt eller nært nettverk: fosterhjemsomsorg innenfor barnets utvidede familie eller hos nære venner av familien som barnet kjenner, uavhengig av om omsorgsordningen er formalisert eller privat.

(ii) Fosterhjem: situasjoner hvor barn plasseres i et hjemmemiljø hos en familie som ikke tilhører barnets egen familie, av en kompetent myndighet med det formål å yte alternativ omsorg. Fosterfamilier er utvalgte, kvalifiserte og godkjente for å gi slik omsorg, og det føres tilsyn med dem.

(iii) Andre former for familiebaserte eller familielignende omsorgsordninger.

(iv) Institusjon og andre bo- og omsorgstilbud: omsorg gitt utenfor rammen av en familie, som i akuttcentre, transittcentre i nødssituasjoner og alle andre kort- og langsiktige boligrettede omsorgstilbud, inkludert gruppehjem.

(v) Uavhengige boalternativer med tilsyn for barn.

(d) Når det gjelder de som har ansvar for alternativ omsorg:

(i) Instanser er definert som de offentlige eller private organisasjoner og tjenester som organiserer omsorgsalternativer for barn.

(ii) Tilbud er de individuelle offentlige eller private foretakene som tilbyr omsorg i institusjon og andre tilbud for barn.

30. Alternativ omsorg som beskrevet i disse Retningslinjene, omfatter imidlertid ikke:

(a) Personer under 18 år som av rettslig eller administrativ myndighet frihetsberøves som følge av å være anklaget eller tiltalt for, eller er funnet å ha brutt loven, eller hvis omstendigheter faller inn under FNs standard minimumsregler for rettspleie angående mindreårige⁶ og FNs regler for beskyttelse av frihetsberøvede mindreårige.⁷

(b) Omsorg fra adoptivforeldre fra det tidspunkt barnet faktisk plasseres i deres omsorg i henhold til en endelig adopsjonsbeslutning, da barnet fra dette tidspunktet, hva disse Retningslinjene angår, er ansett å stå under omsorg fra foreldre. Retningslinjene omfatter imidlertid plassering av barn i de vordende adoptivforeldrenes omsorg på prøve eller i forkant av adopsjonsprosessen, i den grad dette ikke kommer i konflikt med krav knyttet til slik plassering, som beskrevet i andre relevante internasjonale instrumenter.

(c) Private ordninger hvor et barn frivillig oppholder seg hos slekt eller nettverk på grunn av lek, fritid eller andre årsaker som ikke er forbundet med manglende evne til, eller ønske om, å gi tilstrekkelig omsorg fra foreldrenes side.

31. Kompetente myndigheter og andre involverte oppfordres også til å ta i bruk Retningslinjene der det måtte være relevant, som ved kostskoler, sykehus, sentre for barn med psykiske og fysiske funksjonshemninger eller andre spesielle behov, leirer, arbeidsplasser og andre steder hvor man har ansvar for barns omsorg.

IV. Forebygging av behovet for alternativ omsorg

A. Fremming av foreldres omsorgsevner

32. Statene bør føre en politikk som sikrer støtte til familier når det gjelder deres ansvar og forpliktelser overfor barnet, og som fremmer barnets rett til å ha en personlig forbindelse og kontakt med begge sine foreldre. En slik politikk bør rettes inn mot å redusere de grunnleggende årsakene til at foreldre forlater eller gir fra seg barnet, eller at barnet blir adskilt fra sine foreldre, ved å blant annet sikre barnets rett til å bli registrert ved fødselen og rett til egnet bosted og grunnleggende helsetjenester, utdanning og velferdstjenester, og ved å innføre tiltak som bekjemper fattigdom, diskriminering, marginalisering, stigmatisering, vold, mishandling og seksuelt misbruk av barn, samt alkohol- og narkotikamisbruk.

33. Statene bør utvikle og implementere en helhetlig og gjensidig selvforsterkende familieorientert politikk som fremmer og styrker foreldrenes evne til å gi omsorg til sine barn.

34. Statene bør implementere effektive tiltak som forhindrer at foreldre forlater eller gir fra seg barnet, eller at barnet blir adskilt fra foreldrene. Sosialpolitiske retningslinjer og programmer bør blant annet styrke familier og gi dem holdninger, ferdigheter, evner og verktøy som setter dem i stand til å sørge for tilstrekkelig beskyttelse, omsorg og utvikling for sine barn. Staten og det sivile samfunnet, inkludert private og lokale organisasjoner, religiøse

6) Resolusjon 40/33, vedlegg.

7) Resolusjon 45/113, vedlegg.

ledere og media, har egenskaper som utfyller hverandre, og dette bør utnyttes. Slike tiltak for sosial beskyttelse bør inneholde:

(a) Familiestyrkende tjenester, som foreldreopplæring og -kurs, fremming av positive forhold mellom foreldre og barn, konfliktløsningsferdigheter og bedre jobbmuligheter og, dersom det er nødvendig, økonomisk sosialhjelp.

(b) Støttende sosiale tjenester, som barnehage, meklingstjenester, rus- og avhengighetsbehandling, økonomisk støtte og tjenester for foreldre og barn med funksjonshemming. Slike tjenester, som fortrinnsvis bør være integrerte og lite påtrengende, bør være lokalt forankret samt aktivt innby til at familiene deltar aktivt som partnere, slik at familiens ressurser slås sammen med lokalsamfunnets og omsorgsgivers ressurser.

(c) Politikk rettet mot unge bør ta sikte på å styrke unge når det gjelder å takle utfordringene i hverdagen, inkludert når de velger å flytte hjemmefra, samt å forberede fremtidige foreldre slik at de kan ta gode beslutninger om egen seksuell og reproduktiv helse og oppfylle sine forpliktelser på dette området.

35. I det familiestøttende arbeidet bør man bruke ulike metoder og teknikker som utfyller hverandre, og disse bør varieres etter hvor man er i prosessen, f.eks. hjemmebesøk, gruppemøter med andre familier, saks møter og arbeid for å sikre at den aktuelle familien oppfyller sine forpliktelser. Tiltak bør tilstrebe både å legge til rette for gode forhold innad i familien og å fremme familiens integrasjon i lokalsamfunnet.

36. Man bør spesielt søke å tilby og fremme tjenester som støtter og hjelper unge aleneforeldre og disses barn, uavhengig av om barna er født innenfor eller utenfor ekteskap. Statene bør påse at unge foreldre beholder alle rettigheter forbundet med deres status som både foreldre og barn, blant annet tilgang til relevante tjenester for egen utvikling, stønader som foreldre har krav på, og beskyttelse av arverettigheter. Tiltak bør innføres for å beskytte gravide ungdommer og sikre at de ikke må avbryte sin skolegang. Man bør også arbeide for å redusere eventuell stigmatisering knyttet til det å være aleneforelder eller å få barn i ung alder.

37. Støtte og tjenester bør gjøres tilgjengelig for søsken som har mistet sine foreldre eller omsorgspersoner, og som velger å fortsette å bo sammen, forutsatt at den eldste av søsknene både er villig og funnet egnet til å påta seg rollen som familieoverhode. Statene bør sikre, blant annet ved å, i henhold til punkt 19 ovenfor, oppnevne en verge, en ansvarlig voksen eller, der dette er relevant, en offentlig instans med lovpålagt ansvar for å fungere som verge, at slike familier nyter godt av lovpålagt beskyttelse mot alle former for utnyttning og misbruk, samt tilsyn og støtte fra lokalsamfunnet og kompetente tjenester, som sosialarbeidere med spesielt ansvar for barns helse, bosituasjon, skolegang og arverettigheter. Man bør spesifikt sørge for at mindreårige familieoverhoder beholder alle rettigheter han/hun har krav på som følge av sin status som barn, inkludert tilgang til skolegang og fritid, i tillegg til vedkommendes rettigheter som familieoverhode.

38. Statene bør sørge for muligheter til omsorg på dagtid, inkludert heldagsskole, og avlastningsomsorg, hvilket vil gjøre foreldre bedre i stand til å takle sine forpliktelser overfor familien, inkludert eventuelle tilleggsforpliktelser som følger av å ha omsorg for barn med spesielle behov.

Forebygging av familieadskillelse

39. På bakgrunn av solide prinsipper fra fagfeltet bør det utvikles og implementeres klare kriterier for å vurdere barnets og familiens situasjon, inkludert familiens faktiske og potensielle evne til å yte omsorg for barnet, i tilfeller hvor en kompetent myndighet eller instans har rimelig grunn til å tro at barnets velferd kan være i fare.

40. Eventuelle beslutninger om omsorgsovertakelse og tilbakeføring bør være basert på denne vurderingen, og skal fattes av kvalifiserte personer på vegne av eller med fullmakt fra en kompetent myndighet i samråd med alle involverte, samtidig som man tar hensyn til behovet for å planlegge for barnets fremtid.

41. Statene oppfordres til å treffe tiltak for å garantere beskyttelse og rettigheter under graviditet, fødsel og amming, for å sikre vilkår som fremmer verdighet og likestilling for tilfredsstillende utvikling under graviditeten og av barnets omsorg. Derfor bør det innføres programmer til støtte for fremtidige mødre og fedre, og da spesielt unge foreldre, som kan ha problemer med å utøve sitt foreldreansvar. Slike programmer bør ta sikte på å styrke mødre og fedre i å utøve sitt foreldreansvar med verdighet samt å unngå at de føler at de må gi fra seg barnet sitt på grunn av egen sårbarhet.

42. Når et barn blir gitt bort eller forlatt, bør Statene sørge for at dette kan finne sted på en måte som både bevarer konfidensialitet og barnets sikkerhet, samt ivaretar barnets rett til tilgang på informasjon om egen opprinnelse der dette er relevant og mulig i henhold til den gjeldende Statens lovgivning.

43. For situasjoner hvor et barn blir forlatt anonymt, bør Statene etablere klare retningslinjer for hvorvidt, og eventuelt på hvilken måte, man skal forsøke å spore opp barnets familie, og hvorvidt man skal forsøke å gjenforene barnet med eller plassere barnet hos hans/hennes utvidede familie. Disse retningslinjene bør også legge til rette for at det tas en beslutning innen rimelig tid om barnet kan plasseres i en familiebasert omsorgsløsning, samt at en slik ordning kommer på plass så fort som mulig.

44. Når offentlige eller private instanser eller tilbud kommer i kontakt med en forelder eller verge som ønsker å gi fra seg barnet permanent, bør Statene sørge for at familien får rådgivning og støtte som motiverer dem og setter dem i stand til å fortsette å gi barnet omsorg. Dersom dette ikke lykkes, bør en sosialarbeider eller annen kvalifisert person oppnevnes for å undersøke hvorvidt det finnes andre familiemedlemmer som er villig til å overta ansvaret for barnet, og hvorvidt en slik ordning vil være til barnets beste. Dersom en slik ordning ikke er mulig, eller ikke er til barnets beste, bør man forsøke å finne en annen familie som kan overta omsorgen for barnet innen rimelig tid.

45. Når offentlige eller private instanser eller tilbud kommer i kontakt med en forelder eller annen omsorgsperson som ønsker å gi fra seg barnet for en kort eller ubestemt periode, bør Statene sørge for at rådgivning og sosial støtte gjøres tilgjengelig for vedkommende, slik at han/hun motiveres og settes i stand til å fortsette å gi barnet omsorg. Et barn bør kun plasseres i alternativ omsorg når alle andre løsninger er forsøkt, og rimelige og forsvarlige grunner for omsorgsovertakelse er til stede.

46. Lærere og andre som jobber med barn, bør få spesifikk opplæring i å gjenkjenne tegn på mishandling, omsorgssvikt og utnytting samt situasjoner hvor det er fare for at barnet kan bli forlatt, og instrueres til å varsle kompetente myndigheter om slike omstendigheter.

47. En eventuell beslutning om omsorgsovertakelse mot foreldrenes ønske må tas av kompetente myndigheter i henhold til gjeldende lovgivning og prosedyre. Beslutningen må kunne prøves rettslig, og foreldrene skal ha rett til å anke og rett til egnet bistand fra advokat.

48. Når et barns eneste eller viktigste omsorgsperson står i fare for frihetsberøvelse som følge av varetektsfengsling eller straffutmåling, skal man ta hensyn til barnets beste og forsøke å gjøre bruk av alternativer til fengsling i saker der en slik løsning er relevant og mulig. Statene skal ta hensyn til barnets beste i beslutninger om hvorvidt man skal gjennomføre omsorgsovertakelse av barn født i fengsel og barn som bor i fengsel sammen med en av sine foreldre. Omsorgsovertakelse av slike barn bør behandles på samme måte som i andre saker hvor man vurderer å skille barnet fra sine foreldre. Man bør tilstrebe å sørge for at barn som blir værende hos den av foreldrene som er fengslet, nyter godt av tilstrekkelig omsorg og beskyttelse, og samtidig bevarer sin egen status som et fritt individ og får tilgang til aktiviteter i lokalsamfunnet.

B. Fremming av reintegrasjon i familien

49. For å kunne forberede og støtte barnet og familien i en eventuell tilbakeføring av barnet til familien, bør barnets situasjon vurderes av en oppnevnt person eller et oppnevnt team med tilgang til tverrfaglige rådgivere, i samråd med de ulike partene som er involvert (barnet, familien, alternativ omsorgsperson), slik at man kan avklare hvorvidt en tilbakeføring av barnet til familien er mulig og til det beste for barnet, hva en slik prosess vil innebære, og hvem som skal ha tilsyn med prosessen.

50. Målene for tilbakeføringen og familiens og den alternative omsorgspersonens hovedoppgaver i den forbindelse, bør avtales skriftlig og godkjennes av alle involverte.

51. Kompetent instans i saken skal etablere, støtte og føre tilsyn med regelmessig og formålstjenlig kontakt mellom barnet og barnets familie spesifikt med tanke på reintegrasjon.

52. Når beslutningen er tatt, bør prosessen med å reintegrere barnet med familien gjennomføres gradvis og under tilsyn, parallelt med oppfølgings- og støttetiltak som tar hensyn til barnets alder og modenhet, samt den opprinnelige årsaken til adskillelsen.

V. Rammer for omsorgsordninger

53. For å kunne ivareta de spesifikke psykoemosjonelle, sosiale og andre behovene til alle barn uten omsorg fra foreldre bør Statene tilstrebe å innføre tiltak som sikrer at lovmessige, politiske og økonomiske vilkår ligger til rette for at man kan tilby egnede ordninger for alternativ omsorg, hvor familie- og lokalsamfunnsbaserte løsninger har forrang.

54. Statene bør sørge for at en rekke ulike ordninger for alternativ omsorg finnes tilgjengelig for akutt, kortsiktig og langsiktig omsorg i henhold til de generelle prinsippene bak disse Retningslinjene.

55. Statene bør videre sørge for at alle instanser og personer som er involvert i å tilby alternativ omsorg til barn, er autorisert av en kompetent myndighet og underlagt regelmessig tilsyn og gjennomgang ved sistnevnte i henhold til disse Retningslinjene. Med dette for øye bør myndighetene etablere relevante kriterier for å vurdere omsorgsgiveres yrkesmessige og etiske egnethet, samt retningslinjer for godkjenning av, tilsyn med og ettersyn av omsorgsgivere.

56. Hva angår private omsorgsordninger for barnet, enten dette tilbys innenfor barnets utvidede familie, nettverk eller av andre, bør Statene, der dette er relevant, oppfordre slike omsorgspersoner til å varsle kompetente myndigheter om omsorgsordningen, slik at barnet kan få tilgang til eventuell økonomisk eller annen støtte som vil fremme barnets velferd og beskyttelse. Der det er mulig og relevant, bør Statene oppfordre til og legge til rette for at omsorgsgivere i private omsorgsordninger, med samtykke fra barnet og barnets foreldre, kan formalisere omsorgsordningen etter en passende tid, forutsatt at ordningen frem til da har vist seg å være til det beste for barnet og at ordningen er ventet å vedvare i overskuelig fremtid.

VI. Avklaring av hva som er det beste omsorgsalternativet

57. Vedtak om alternativ omsorg til det beste for barnet bør fattes som et ledd i en rettslig, administrativ eller annen tilstrekkelig og anerkjent prosedyre, hvor partenes rettssikkerhet ivaretas og hvor barnet der det er aktuelt, representeres av advokat i en eventuell retts sak. Vedtak bør kun fattes etter inngående vurdering, planlegging og gjennomgang i samsvar med etablerte strukturer og mekanismer, og bør fattes på bakgrunn av realitetene i den aktuelle saken av kvalifisert personell i et tverrfaglig team, dersom dette er mulig. Barnet bør under alle ledd i prosessen gis mulighet til å uttrykke sin mening i samsvar med hans/hennes alder og modenhet, og barnets foreldre/verger bør gis samme mulighet. Med dette for øye bør alle involverte parter få tilgang til den informasjonen de trenger for å kunne danne seg en mening. For å sikre etterlevelse av disse bestemmelsene bør Statene tilstrebe å sørge for tilstrekkelige ressurser og kanaler til opplæring og anerkjennelse av de aktørene som har ansvar for å fastslå hva som vil være det beste omsorgsalternativet.

58. Vurderingen bør gjennomføres raskt, grundig og nøyaktig. Den bør ta hensyn til barnets sikkerhet og velferd på kort sikt, i tillegg til hans/hennes omsorgssituasjon og utvikling på lang sikt, og den bør også dekke barnets personlige og utviklingsmessige egenskaper, etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn, familiebakgrunn og sosiale bakgrunn, sykehistorie og eventuelle spesielle behov.

59. Den første rapporten og eventuelle reviderte rapporter bør benyttes som grunnleggende verktøy i planleggingen av vedtak fra det tidspunktet de godkjennes av kompetent myndighet, med sikte på å blant annet unngå unødige forstyrrelser og motstridende beslutninger.

60. Hyppige endringer i omsorgsmiljø er skadelig for barns utvikling og evne til å knytte seg til andre, og bør unngås. Kortsiktige plasseringer bør ta sikte på å legge til rette for at en egnet varig løsning kan komme på plass. Varige løsninger for barnet bør komme på plass uten ugrunnet opphold gjennom reintegrasjon i barnets kjernefamilie eller utvidede familie eller, dersom dette ikke er mulig, i et alternativt stabilt familiemiljø eller, dersom saken faller inn under punkt 21 ovenfor, i et stabilt og egnet bo- og omsorgstilbud.

61. Man bør så snart som mulig legge planer om en varig omsorgsløsning for barnet, ideelt sett allerede før omsorgsovertakelse av barnet, hvor man tar hensyn til både kortsiktige og langsiktige fordeler og ulemper knyttet til hvert alternativ og foreslår både kortsiktige og langsiktige løsninger.

62. I planleggingen av varige omsorgsløsninger for barnet bør man i hovedsak ta hensyn til barnets tilknytning til sin familie og hva slags tilknytning det er og hvor god den er, familiens evner til å ivareta barnets velferd og harmoniske utvikling, barnets behov for eller ønske om å høre til i en familie, ønskeligheten i at barnet blir værende i lokalsamfunnet og landet, barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn og barnets tilknytning til eventuelle søsken, med sikte på å unngå at søsken skilles fra hverandre.

63. Planen bør spesifikt beskrive blant annet hva målet med plasseringen er, og hvilke tiltak som må gjennomføres for å oppnå disse.

64. Barnet og barnets foreldre eller verger bør ha full kjennskap til de ulike formene for alternativ omsorg som er tilgjengelig, hva hvert alternativ innebærer, og hva slags rettigheter og plikter som gjelder for hvert av dem.

65. Så langt det er mulig, bør et beskyttelsestiltak for barn forberedes, håndheves og evalueres i samarbeid med barnets foreldre eller verger og potensielle fosterforeldre og omsorgspersoner, med fokus på barnets behov, overbevisninger og spesielle ønsker. Dersom barnet, foreldrene eller vergene selv ønsker det, kan andre viktige personer i barnets liv også konsulteres i beslutningsprosessen, etter den kompetente myndighetens skjønn.

66. Statene bør sikre at ethvert barn som får alternativ omsorg etter vedtak av korrekt konstituert domstol eller annen kompetent instans, samt barnets foreldre eller andre med foreldreansvar, gis mulighet til å si sin mening om plasseringsvedtaket i retten, er kjent med sin rett til å si sin mening, og får hjelp til å gjennomføre dette.

67. Ethvert barn som får midlertidig omsorg, har rett til regelmessig og grundig vurdering – minimum hver tredje måned, dersom dette er mulig – av hvor egnet den omsorgen og behandlingen barnet mottar, er. Statene skal ivareta denne rettigheten, og ta hensyn til barnets personlige utvikling og eventuelle endringer i behov, utviklingen i barnets familiemiljø og hvor relevant og nødvendig barnets nåværende plassering er under disse omstendighetene. Vurderingen bør gjennomføres av kvalifisert og autorisert personell, og på alle måter involvere barnet og alle relevante personer i barnets liv.

68. Barnet bør gjøres forberedt på alle eventuelle endringer i omsorgsmiljø som følge av planleggings- og vurderingsprosessene.

VII. Alternative omsorgstilbud

A. Retningslinjer

69. Staten eller det relevante forvaltningsnivået innad i Staten er ansvarlig for å etablere og implementere helhetlige retningslinjer for formalisert omsorg og private omsorgsordninger for barn uten omsorg fra foreldre. Slike retningslinjer skal være basert på korrekt informasjon og statistiske data. De skal definere en prosess for å avklare hvem som har ansvar for et barn, hvor man tar hensyn til hvilken rolle barnets foreldre eller primære omsorgspersoner spiller når det gjelder barnets beskyttelse, omsorg og utvikling. Presumptivt ansvar, med mindre undersøkelser indikerer noe annet, ligger hos barnets foreldre eller primære omsorgspersoner.

70. Alle statlige instanser som er involvert i henvisning av og bistand til barn uten omsorg fra foreldre, bør, i samarbeid med det sivile samfunnet, innføre retningslinjer og prosedyrer som fremmer deling av informasjon og nettverksbygging mellom instanser og enkeltpersoner for å sikre at disse barna får nødvendig omsorg, ettervern og beskyttelse. Instansen som har ansvar for å føre tilsyn med alternative omsorgstilbud, bør lokaliseres og/eller utformes slik at man maksimerer instansens tilgjengelighet for dem som har behov for tjenestene som tilbys.

71. Man bør være spesielt oppmerksom på kvaliteten på alternative omsorgstilbud, både i institusjoner og i familiebasert omsorg, og særlig med hensyn til utvelgelse og opplæring av og tilsyn med omsorgsgivere, og disses yrkesmessige ferdigheter. Omsorgsgivernes rolle og funksjon bør være klart definert og avklart i forhold til den rolle og funksjon barnets foreldre eller verger har.

72. I hvert enkelt land bør de kompetente myndighetene sette opp et dokument som beskriver rettighetene til barn i alternativ omsorg i henhold til disse Retningslinjene. Barn i alternativ omsorg bør settes i stand til å fullt ut forstå de regler, forskrifter og formål som gjelder for omsorgstilbudet, samt hvilke rettigheter og plikter dette medfører for dem.

73. Alle alternative omsorgstilbud bør være basert på en skriftlig erklæring som beskriver tilbyderens mål og målsettinger for tjenesten samt tilbyderens ansvar overfor barnet, og som reflekterer standarder satt av Barnekonvensjonen,² disse Retningslinjene og gjeldende lovgivning. Alle tilbydere bør ha relevante kvalifikasjoner og være godkjent i henhold til lovkravene som gjelder for tilbydere av alternative omsorgstjenester.

74. Det bør etableres et reguleringsrammeverk for å sikre en standardisert prosess for henvisning eller innlemming av barn i et alternativt omsorgstilbud.

75. Kulturelle og religiøse skikker forbundet med alternativ omsorg, inkludert aspekter knyttet til kjønnsrolleperspektiv, bør respekteres og hensyntas i den grad det viser seg at de ikke strider mot barnets rettigheter eller barnets beste. I vurderingen av hvorvidt slike skikker skal hensyntas, bør man samarbeide bredt og involvere kulturelle og religiøse lederskikkelser, fagfolk og omsorgspersoner for barn uten omsorg fra foreldre, foreldre og andre relevante interessenter, samt barna selv.

1. Privat omsorgsordning

76. I innsatsen for å sikre gode omsorgsvilkår i private ordninger hvor enkeltpersoner eller familier fungerer som omsorgsgivere, bør Statene anerkjenne den rollen slik omsorg spiller, og treffe relevante tiltak for å støtte opp om denne formen for omsorg slik at tilbudet fungerer optimalt. Slike tiltak bør være basert på en vurdering av spesifikke omstendigheter som kan medføre behov for særskilt assistanse eller tilsyn.

77. Kompetente myndigheter bør, der det er relevant, oppfordre omsorgsgivere i private ordninger til å varsle myndighetene om omsorgsordningen, hvorpå disse bør sørge for at omsorgsgiverne får tilgang til eksisterende tjenester og ytelser som kan hjelpe dem i utøvelsen av sitt ansvar for å yte omsorg til og beskytte barnet.

78. Staten bør anerkjenne det de facto-ansvaret omsorgsgivere i private omsorgsordninger har for barnet.

79. Statene bør utvikle særskilte og tilpassede tiltak for å beskytte barn i private omsorgsordninger mot mishandling, omsorgssvikt, barnarbeid og alle andre former for utnyttning, med spesielt fokus på omsorg gitt av personer barnet ikke er i slekt med, slektninger barnet ikke kjente på forhånd, eller slektninger som bor langt unna barnets bosted.

2. Generelle vilkår som gjelder for alle former for formaliserte alternative omsorgsordninger

80. Omsorgsovertakelse av barn for plassering i alternativ omsorg bør gjennomføres med stor følsomhet og på en barnevennlig måte, spesifikt ved at man benytter spesialutdannet og, som hovedregel, ikke-uniformert personell.

81. Når et barn plasseres i alternativ omsorg, bør man oppmuntre til og legge til rette for at barnet har kontakt med sin familie så vel som andre personer som står barnet nært, som venner, naboer og tidligere omsorgspersoner, forutsatt at dette er til barnets beste og ikke strider mot barnets behov for beskyttelse. Barn som ikke har kontakt med sine familiemedlemmer, bør få tilgang til informasjon om familiemedlemmenes situasjon.

82. Statene bør i særdeleshet sikre at barn som får alternativ omsorg som følge av at hans/hennes foreldre sitter i fengsel eller er innlagt på sykehus over lang tid, får mulighet til å opprettholde kontakt med sine foreldre og tilgang til eventuell rådgivning og støtte i forbindelse med dette.
83. Omsorgspersoner skal sikre at barn får tilstrekkelig med sunn og næringsrik mat i henhold til lokale kostholdsvaner og gjeldende kostholdsråd, samt barnets religiøse tro. Eventuelle kosttilskudd bør omsorgspersonene også sørge for, dersom det er nødvendig.
84. Omsorgspersoner skal ivareta barnets helse og sørge for at barnet får medisinsk behandling, rådgivning og støtte dersom barnet trenger det.
85. Barn skal ha tilgang til formell, ikke-formell og yrkesrettet opplæring i henhold til deres rettigheter, i den grad dette er mulig innenfor de utdanningsinstitusjonene som finnes i lokalsamfunnet der de bor.
86. Omsorgspersoner skal ivareta rettighetene alle barn, inkludert barn med ulike funksjonshemninger, barn som lever med eller er berørt av HIV/AIDS, og barn med eventuelle andre spesielle behov, har til å utvikle seg gjennom lek og fritidsaktiviteter. Omsorgspersonene skal videre sørge for at barnet gis mulighet til å delta på slike aktiviteter både innenfor og utenfor rammen av omsorgstilbudet. Det bør oppfordres til og legges til rette for at barnet har kontakt med andre barn og voksne i lokalsamfunnet.
87. Spedbarn og små barn, inkludert små barn med spesielle behov, trenger særskilt oppfølging med tanke på trygghet, helse, næringsopptak, utvikling og andre behov som man må ta hensyn til i alle omsorgsmiljøer, inkludert behovet for å sikre en trygg og varig tilknytning til en primær omsorgsperson.
88. Barn skal gis muligheten til å få oppfylt alle behov knyttet til deres religiøse og spirituelle liv, inkludert ved å få besøk fra en kvalifisert representant for deres religion og å fritt få bestemme hvorvidt de ønsker å delta i religiøse seremonier, religionsopplæring eller rådgivning. Barnets egne religiøse bakgrunn skal respekteres, og man skal ikke oppmuntre eller overtale barnet til å endre sin religion eller tro mens det står under alternativ omsorg.
89. Alle voksne med ansvar for barn skal respektere og ivareta deres rett til privatliv, inkludert ved å tilby egnede fasiliteter for personlig hygiene og sanitærbehov, ved å respektere kjønnsulikheter og samhandling mellom kjønnene, og ved å sørge for tilstrekkelig, trygg og tilgjengelig oppbevaringsplass for personlige eiendeler.
90. Omsorgspersoner bør forstå hvor viktig deres rolle er i utviklingen av positive, trygge og omsorgsfulle tilknytninger for barna, og bør være i stand til å knytte slike bånd.
91. I alle alternative omsorgstilbud skal boforholdene oppfylle relevante krav til helse og sikkerhet.
92. Statene skal gjennom sine kompetente myndigheter sikre at boforholdene til barn som får alternativ omsorg, samt det tilsyn som føres med dem i slike ordninger, er tilstrekkelig for å beskytte dem mot mishandling. Man bør være spesielt oppmerksom på barnets alder, modenhet og grad av sårbarhet når det fattes en beslutning om hvor barnet skal bo. Tiltak som tar sikte på å beskytte barn som får alternativ omsorg, skal følge gjeldende lovgivning og skal ikke innebære urimelige begrensninger i barnets frihet og atferd sammenlignet med andre jevnaldrende barn i lokalsamfunnet.
93. Alle alternative omsorgstilbud skal beskytte barn mot bortføring, menneskehandel, salg og alle andre former for utnytting. Eventuelle begrensninger i barns frihet og atferd som følge av dette, bør ikke ha større omfang enn det som strengt tatt er nødvendig for å beskytte dem fra slike handlinger.

94. Alle omsorgsgivere bør oppfordre til og legge til rette for at barn og unge utvikler og hevder egne, velbegrunnede meninger, forutsatt at man tar hensyn til akseptabel risiko og barnets alder og modenhet.

95. Stater, instanser og tilbud, skoler og andre tjenester i lokalsamfunnet bør treffe relevante tiltak for å sikre at barn som får alternativ omsorg, ikke stigmatiseres under eller etter plassering i slike omsorgsalternativer. Dette bør inkludere tiltak som tar sikte på å redusere eventuelle kjennetegn som enkelt identifiserer barnet som et barn som får alternativ omsorg.

96. Eventuelle disiplinærtiltak og strategier for adferdshåndtering som innebærer tortur eller grusom, inhuman eller nedverdiggende behandling, inkludert innelåsning eller isolasjon eller eventuelle andre former for fysisk eller psykisk vold som er egnet til å skade barnets fysiske eller psykiske helse, er strengt forbudt i henhold til internasjonale menneskerettslover. Statene skal treffe alle nødvendige tiltak for å forhindre slik praksis samt påse at slik praksis er straffbart. Begrensninger i barnets kontakt med familiemedlemmer og andre personer som er viktige i barnets liv, skal aldri brukes som straff.

97. Tvang og sikring ved bruk av belter og andre mekaniske tvangsmidler skal ikke godkjennes brukt mot barnet, med mindre det er helt nødvendig for å ivareta barnets eller andres fysiske eller psykiske integritet. Eventuell bruk av tvang skal gjennomføres i henhold til loven og på en rimelig og forholdsmessig måte med respekt for barnets grunnleggende rettigheter. Eventuell sikring ved bruk av kjemiske stoffer og medisiner skal være forankret i terapeutiske behov og skal aldri benyttes uten at barnet er undersøkt og medikamentet er foreskrevet av en spesialist.

98. Barn som får alternativ omsorg, bør ha tilgang til en tillitsperson som de kan betro seg til under absolutt taushetsplikt. Denne personen bør oppnevnes av kompetent myndighet i samråd med barnet selv. Barnet bør gjøres kjent med at rettslige eller etiske standarder under noen omstendigheter kan gjøre det nødvendig for personen å bryte sin taushetsplikt.

99. Barn som får alternativ omsorg, bør ha tilgang til en velkjent, effektiv og upartisk mekanisme som de kan bruke til å klage på eller uttrykke bekymringer omkring vilkårene for omsorgsplasseringen eller den behandlingen de får. Slike mekanismer bør dekke en første kontakt, tilbakemelding, implementering og videre kontakt. Unge med tidligere erfaring fra omsorgsplasseringer bør få ta del i denne prosessen, og deres mening bør tillegges stor vekt. Denne prosessen bør gjennomføres i regi av personell med særskilt kompetanse til å jobbe med barn og unge.

100. For å fremme barnets identitetsfølelse, bør man lage en bok med barnets livshistorie som inneholder relevant informasjon, bilder, personlige eiendeler og minner fra hver fase av barnets liv. Barnet bør få være med på å lage denne boken, og den bør være tilgjengelig for barnet gjennom hele barnets liv.

B. Juridisk ansvar for barnet

101. I situasjoner hvor barnets foreldre er fraværende eller ute av stand til å ta beslutninger til barnets beste i hverdagen, og en kompetent administrativ eller rettslig instans har vedtatt eller godkjent omsorgsovertakelse av barnet for plassering i alternativ omsorg, bør det oppnevnes en person eller en kompetent instans som overtar juridisk rett og plikt til å ta beslutninger for barnet i foreldrenes sted, i samråd med barnet. Statene bør sørge for å etablere mekanismer for å oppnevne en slik person eller instans.

102. Juridisk ansvar bør tildeles av kompetent myndighet, og samme myndighet bør føre tilsyn med dem som er tildelt slikt juridisk ansvar, enten direkte eller gjennom formelt akkrediterte instanser, inkludert private organisasjoner. Det endelige ansvaret for handlingene til de personene eller instansene det gjelder, ligger hos den tildelende myndigheten.

103. Personer som utøver slikt juridisk ansvar, bør være aktverdige og ha relevant kunnskap om spørsmål som angår barn, evne til å jobbe direkte med barn og forståelse for eventuelle spesielle og kulturelle behov barna de har ansvar for, måtte ha. De bør få relevant opplæring og motta profesjonell støtte knyttet til dette ansvaret. De bør være i posisjon til å fatte uavhengige og upartiske beslutninger som er til det beste for barna det gjelder, og som fremmer og trygger hvert enkelt barns velferd.

104. Personer og instanser som tildeles slikt ansvar, bør ha klart avgrensede roller og ansvarsområder, som blant annet bør omfatte:

(a) å sikre at barnets rettigheter ivaretas og spesielt at barnet får eller har tilgang til god omsorg, bolig, helsetjenester, utviklingsmuligheter, psykososial støtte, skolegang og språkstøtte,

(b) å sikre at barnet har tilgang til juridisk og annen representasjon ved behov, ta barnet med på råd slik at barnets synspunkter blir tillagt vekt av beslutningstakende myndighet, gi barnet råd og holde barnet oppdatert om egne rettigheter,

(c) å bidra til at man finner en stabil løsning som er til det beste for barnet,

(d) å fungere som et mellomledd mellom barnet og ulike organisasjoner som yter tjenester til barnet,

(e) å bistå barnet i å spore opp eventuelle slektninger,

(f) å sikre at en eventuell tilbakeføring eller familiegjennforening gjennomføres til det beste for barnet, og

(g) å hjelpe barnet med å holde kontakten med sin egen familie, der dette er relevant.

1. Instanser og omsorgstilbud med ansvar for formalisert omsorg

105. Relevant lovgivning bør kreve at alle instanser og omsorgstilbud må være registrert hos og godkjent av sosial-/barneverntjenesten eller annen kompetent myndighet samt at det er straffbart å ikke oppfylle disse kravene. Godkjenning bør tildeles og regelmessig vurderes av den kompetente myndigheten på grunnlag av standardkriterier som minimum ser på instansens eller omsorgstilbudets målsettinger, funksjon, rekruttering av ansatte og disses kvalifikasjoner, omsorgsvilkår og økonomiske ressurser og økonomisk styring.

106. Alle instanser og omsorgstilbud bør ha skriftlige retningslinjer og prosedyrer i henhold til disse Retningslinjene som spesifikt beskriver organisasjonens målsettinger, retningslinjer, metoder og normer som gjelder for rekruttering, kontroll, tilsyn og evaluering av kvalifiserte og egnede omsorgsgivere for å sikre at målsettingene blir oppnådd.

107. Alle instanser og omsorgstilbud bør etablere etiske retningslinjer for de ansatte i tråd med disse Retningslinjene som definerer rollen til hver enkelt, og omsorgsgivere spesielt, og disse etiske retningslinjene skal blant annet inneholde klare rapporteringsprosedyrer for mistanke om eventuelle pliktbrudd blant de ansatte.

108. Finansiering av omsorg skal ikke foregå slik at det oppfordrer til unødig plassering av barn eller forlenger plasseringen av barn i omsorgsordninger som er organisert eller tilbys av instanser eller omsorgstilbud.

109. Det skal føres fullstendig og oppdatert informasjon om administrasjonen av tjenester som tilbyr alternativ omsorg, inkludert detaljerte mapper på alle barn som får omsorg via organisasjonen, ansatte og økonomiske transaksjoner.

110. Mappene på barn som får omsorg via organisasjonen skal være komplette, oppdaterte, konfidensielle og trygge, og bør inneholde informasjon om når barnet først ble registrert hos organisasjonen og når det ble skrevet ut, beskrivelser av form, innhold og detaljer knyttet til hvert enkelt barns omsorgstilbud og eventuelle relevante identitetsdokumenter og annen personlig informasjon. Informasjon om barnets familie bør også ligge i barnets mappe, i tillegg til å være inkludert i rapporter fra regelmessige evalueringer. Barnets mappe bør følge barnet gjennom hele perioden barnet står under alternativ omsorg, og autoriserte personer som har ansvar for barnets omsorg, bør ha tilgang til den.

111. Ovennevnte dokumentasjon bør gjøres tilgjengelig for barnet samt barnets foreldre og verger innenfor rammen av barnets rett til privatliv og konfidensialitet, der dette er relevant. Relevant rådgivning skal gis før, under og etter tilgang til barnets mappe.

112. Alle tjenester som tilbyr alternativ omsorg, bør ha klare retningslinjer for å ivareta hensynet til konfidensialitet omkring informasjon om hvert enkelt barn, og alle omsorgsgivere skal være kjent med og følge disse retningslinjene.

113. I tråd med god praksis bør alle instanser og omsorgstilbud systematisk sørge for at man forut for ansettelse gjennomfører en relevant og helhetlig vurdering av potensielle omsorgsgivere og andre ansatte som skal ha direkte kontakt med barna, for å vurdere hvorvidt de er skikket til å arbeide med barn.

114. Arbeidsvilkårene, inkludert godtgjørelse, for ansatte ved instanser og omsorgstilbud bør være egnet til å gi høy grad av motivasjon, jobbtilfredshet og kontinuitet, for å sikre at de ansatte gjør en så god og effektiv jobb som mulig.

115. Alle som yter omsorg for barn, bør få opplæring i rettighetene til barn uten omsorg fra foreldre, samt opplæring i barns spesifikke sårbarhet i spesielt vanskelige situasjoner, som ved akutt omsorgsovertakelse eller plassering langt unna deres faste bosted. Man bør også ta kulturelle, sosiale, kjønnsrelaterte og religiøse hensyn. Statene bør videre sørge for at det finnes tilstrekkelige ressurser tilgjengelig, samt kanaler for anerkjennelse av denne yrkesgruppen, for å legge til rette for økt implementering av disse bestemmelsene.

116. Omsorgspersonell bør få opplæring i å håndtere utfordrende atferd, inkludert konflikthåndteringsteknikker og metoder for å hindre at barn skader andre eller seg selv.

117. Instanser og omsorgstilbud bør, der dette er relevant, sikre at omsorgsgivere er forberedt på å ta hånd om barn med spesielle behov, spesielt barn som lever med HIV/AIDS eller andre kroniske fysiske eller psykiske sykdommer, og barn med fysisk eller psykisk funksjonshemming.

2. Fosterhjem

118. Kompetent myndighet, eller instansen det gjelder, bør etablere et system for, og gi ansatte opplæring i, å kartlegge og matche barnets behov med potensielle fosterforeldres evner og ressurser samt forberede alle involverte på barnets plassering i fosterhjemmet.

119. På hvert sted bør det etableres en lokal oversikt over godkjente fosterforeldre som kan gi barn omsorg og beskyttelse, samtidig som barnet beholder sin tilknytning til familien og lokalsamfunnet og sin kulturelle tilhørighet.

120. Spesielle tjenester som regelmessig forbereder, bistår og gir råd til fosterforeldre, bør etableres og gjøres tilgjengelig i forkant av, under og etter plassering av barnet.

121. Fosterforeldre bør, innenfor fosterhjemssystemet eller andre systemer som jobber med barn uten omsorg fra foreldre, gis mulighet til å uttrykke sin mening og påvirke den politikken som føres.

122. Det bør legges til rette for opprettelse av foreninger for fosterforeldre, hvor fosterforeldre kan nyte godt av gjensidig støtte og bidra til utviklingen av prosedyrer og politikk.

C. Institusjon og andre bo- og omsorgstilbud

123. Institusjoner og andre bo- og omsorgstilbud bør være små og organisert med fokus på barnets rettigheter og behov, og bomiljøet bør ligge så tett opp til et familiemiljø eller en gruppesituasjon som mulig. Formålet med slike tilbud bør generelt være å yte midlertidig omsorg og aktivt bidra til barnets gjenforening med familien eller, dersom dette ikke er mulig, sikre at barnet får stabil omsorg i et alternativt familiemiljø, inkludert gjennom adopsjon eller *kafala* etter islamsk lov, der dette er relevant.

124. Det bør treffes tiltak slik at, om nødvendig og relevant, et barn som kun har behov for beskyttelse og alternativ omsorg, får bo adskilt fra barn som er underlagt kriminalomsorgen.

125. Kompetent nasjonal eller lokal myndighet bør etablere kartleggingsprosedyrer for å sikre at plassering i slike tilbud kun gjøres når det er nødvendig.

126. Statene bør sørge for at boligrettede omsorgstilbud har tilstrekkelig bemanning til at barn som bor der, får individuell oppfølging, samt at barnet, der dette er relevant, får muligheten til å knytte bånd til en bestemt omsorgsperson. Omsorgsgivere i boligrettede omsorgstilbud bør også organiseres på en måte som fremmer implementering av organisasjonens mål og målsettinger og ivaretar barnets behov for beskyttelse.

127. Lover, retningslinjer og forskrifter bør ikke tillate at instanser, omsorgstilbud og enkeltpersoner driver aktiv rekruttering av eller tar direkte kontakt med barn for plassering i spesifikke omsorgstilbud.

D. Inspeksjoner og tilsyn

128. Instanser, omsorgstilbud og fagfolk som er involvert i omsorgsarbeid, bør høre inn under en bestemt offentlig myndighet, som blant annet bør sørge for hyppige inspeksjoner, både avtalt og uanmeldte, hvor man snakker med og observerer de ansatte og barna.

129. I den grad det er mulig og relevant, bør inspeksjonene også ha et opplærende og kompetansebyggende aspekt for omsorgsgiverne.

130. Statene oppfordres til å påse at det etableres en uavhengig tilsynsordning som tar hensyn til prinsippene om å ha en uavhengig nasjonal institusjon hvis formål er å fremme og beskytte menneskerettighetene (Paris-

prinsippene).⁸ Tilsynsordningen bør være lett tilgjengelig for barn, foreldre og personer som har ansvar for barn uten omsorg fra foreldre. Tilsynsordningen bør blant annet omfatte følgende funksjoner:

(a) Samtaler med barn i alle former for alternativ omsorg under forhold som bevarer taushetsplikten og ivaretar barnets rett til privatliv, besøk i omsorgsmiljøet der de bor, og etterforskning av påstander om brudd på barns rettigheter i slike miljøer, både som følge av klager og på eget initiativ.

(b) Politiske anbefalinger til relevante myndigheter med sikte på å bedre behandlingen av barn uten omsorg fra foreldre, og sørge for at behandlingen de får er i tråd med vitenskapelig konsensus omkring barns beskyttelse, helse, utvikling og omsorg.

(c) Fremlegg og kommentarer til lovforslag.

(d) Være en uavhengig bidragsyter til rapporteringsprosessen i henhold til Barnekonvensjonen,² blant annet til de regelmessige rapportene over implementeringen av disse Retningslinjene, som Staten som part sender til komiteen for barnets rettigheter.

E. Støtte til ettervern

131. Instanser og omsorgstilbud bør ha klare retningslinjer og bør følge avtalte prosedyrer for både planlagt og ikke-planlagt avslutning av omsorgsarbeidet, for å sikre barnet tilstrekkelig ettervern og/eller oppfølging. Gjennom hele omsorgsperioden bør de systematisk jobbe for å hjelpe barnet til å bli selvstendig og integrere seg i lokalsamfunnet, i hovedsak ved å utvikle barnets sosiale ferdigheter og livskunnskap, noe som fremmes ved aktiv deltakelse i det lokale samfunnslivet.

132. I overgangen fra omsorg til ettervern bør man ta hensyn til barnets kjønn, alder, modenhet og unike omstendigheter og tilby rådgivning og støtte, primært for å unngå utnyttning. Barn som går ut av omsorg, bør oppfordres til å ta aktivt del i planleggingen av eget ettervern. Barn med spesielle behov, som f.eks. funksjonshemming, bør få hjelp gjennom et tilpasset støttesystem som blant annet sikrer at man unngår unødvendig institusjonalisering. Blant annet gjennom bruk av ulike insentivordninger bør både offentlig og privat sektor oppfordres til å ansette barn fra ulike omsorgstjenester, spesielt barn med spesielle behov.

133. Man bør i særdeleshet tilstrebe å sørge for at hvert enkelt barn, om mulig, tildeles en spesialutdannet person som kan legge til rette for barnets uavhengighet når det går ut av omsorgsordningen.

134. Ettervern bør forberedes så tidlig som mulig i omsorgsforløpet, og i alle tilfeller i god tid før barnet går ut av omsorgsordningen.

135. Kontinuerlige utdannings- og yrkesopplæringsmuligheter bør gjøres tilgjengelig som en del av opplæringen i livsferdigheter som gis til unge som er i ferd med å tre ut av omsorgsordninger, slik at de settes i stand til å oppnå økonomisk uavhengighet og kan tjene sine egne penger.

136. Unge som går ut av omsorgsordninger, og unge i ettervern, bør også ha tilgang til sosiale og juridiske tjenester samt helsetjenester, i tillegg til tilstrekkelig økonomisk støtte.

⁸) Resolusjon 48/134, vedlegg.

VIII. Omsorgsalternativer utenfor barnets bostedsland

A. Plassering av barn i omsorgsalternativer i utlandet

137. Disse Retningslinjene gjelder for alle offentlige og private organisasjoner og alle personer som er involvert i ordninger som innebærer at barn sendes til et annet land enn barnets bostedsland for å motta omsorg, uavhengig om dette skjer på grunn av medisinsk behandling, midlertidig vertskap, avlastning eller andre årsaker.

138. Statene det gjelder, bør påse at en utpekt instans har ansvar for å avklare spesifikke standarder som må oppfylles, spesielt kriterier knyttet til valg av omsorgspersoner i vertslandet samt kvalitet på omsorg og oppfølging, i tillegg til kontroll av og tilsyn med slike ordninger.

139. For å sikre tilstrekkelig internasjonalt samarbeid og beskyttelse av barn i slike situasjoner, oppfordres Statene til å ratifisere eller tiltre Haag-konvensjonen av 19. oktober 1996 om kompetanse, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid om foreldreansvar og tiltak for beskyttelse av barn.⁹

B. Omsorg for barn som allerede befinner seg i utlandet

140. Disse Retningslinjene, samt andre relevante internasjonale bestemmelser, gjelder for alle offentlige og private organisasjoner og alle personer som tar del i ordninger for barn som har behov for omsorg mens de befinner seg i et annet land enn sitt bostedsland, uansett årsak.

141. Enslige eller adskilte barn som allerede befinner seg i utlandet, bør, i prinsippet, nyte godt av samme grad av beskyttelse og omsorg som barn som er statsborgere av det landet det gjelder.

142. I arbeidet med å finne frem til gode omsorgsløsninger, bør man i hvert enkelt tilfelle vurdere mangfold og ulikheter blant enslige eller adskilte barn (som etnisitet og migrasjonsbakgrunn eller kulturelt og religiøst mangfold).

143. Enslige eller adskilte barn, inkludert barn som med ujevne mellomrom kommer til landet, skal i prinsippet ikke kunne frihetsberøves kun for å ha brutt lovgivning som regulerer adgang til og opphold i landet.

144. Mindreårige ofre for menneskehandel skal verken holdes i varetekt av politiet eller straffes for å ha deltatt i ulovlige aktiviteter under tvang.

145. Så snart et enslig barn er identifisert, oppfordres Statene sterkt til å oppnevne en verge eller, om nødvendig, en representant fra en organisasjon med ansvar for barnets omsorg og velferd, til å følge barnet gjennom avklaringen av hans/hennes status og den påfølgende beslutningsprosessen.

146. Så snart et enslig eller adskilt barn er satt under alternativ omsorg, bør man treffe alle rimelige tiltak for å spore opp barnets familie og gjenopprette familiebandene, forutsatt at dette er til barnets beste og ikke vil sette de involverte i fare.

147. Som bidrag til planleggingen av fremtiden til et enslig eller adskilt barn på en måte som ivaretar hans/hennes rettigheter, bør relevante statlige og sosiale myndigheter treffe alle rimelige tiltak for å innhente dokumentasjon og informasjon for å vurdere eventuelle farer for barnet samt sosiale omstendigheter og barnets familievilkår i hans/hennes bostedsland.

---

⁹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 2204, No. 39130.

148. Enslige eller adskilte barn må ikke tilbakeføres til sitt bostedsland:

(a) dersom det etter en vurdering av risiko- og sikkerhetshensyn er grunn til å tro at barnets trygghet og sikkerhet er i fare,

(b) med mindre man før en eventuell tilbakeføring av barnet har sikret at en egnet omsorgsperson, som en av barnets foreldre, en annen slektning, annen voksen omsorgsperson, statlig instans eller godkjent instans eller omsorgstilbud i opprinnelseslandet, har gått med på og er egnet til å ta på seg ansvar for barnet og gi ham/henne tilstrekkelig omsorg og beskyttelse, og

(c) dersom kompetente myndigheter i sin vurdering finner at det av andre årsaker ikke er til barnets beste.

149. Med de ovenstående målsettingene tatt i betraktning bør samarbeid mellom Stater, regioner, lokale myndigheter og private organisasjoner fremmes, styrkes og forbedres.

150. Det forventes at man effektivt søker bistand fra konsulære tjenester eller, dersom det ikke er mulig, juridiske representanter for barnets opprinnelsesland, forutsatt at dette er til det beste for barnet og ikke setter barnet eller barnets familie i fare.

151. Personer eller instanser med ansvar for enslige eller adskilte barns velferd bør legge til rette for regelmessig kommunikasjon mellom barnet og hans/hennes familie, med mindre dette strider mot barnets ønsker eller påviselig ikke er til hans/hennes beste.

152. Plassering med målsetting om adopsjon eller *kafala* etter islamsk lov bør ikke anses å være et egnet første alternativ for et enslig eller adskilt barn. Statene oppfordres til kun å vurdere dette som et alternativ først når alle rimelige tiltak for å fastslå hvor barnets foreldre, utvidede familie eller faste omsorgspersoner befinner seg, har mislyktes.

IX. Omsorg i nødssituasjoner

A. Retningslinjenes anvendelse

153. Disse Retningslinjene bør også gjelde i nødssituasjoner som følge av naturkatastrofer og menneskeskapte kriser, inkludert internasjonale og ikke-internasjonale væpnede konflikter og okkupasjoner. Enkeltpersoner og organisasjoner med ønske om å jobbe på vegne av barn uten omsorg fra foreldre i nødssituasjoner, oppfordres sterkt til å drive i henhold til disse Retningslinjene.

154. I slike situasjoner bør Staten eller de facto-myndighetene i den regionen det gjelder, verdenssamfunnet og alle lokale, nasjonale, utenlandske og internasjonale organisasjoner som tilbyr eller har intensjon om å tilby tjenester rettet mot barn, spesielt bestrebe seg på å:

(a) sikre at alle organisasjoner og enkeltpersoner som møter enslige eller adskilte barn, har tilstrekkelig erfaring, opplæring, ressurser og utstyr til å gjøre dette på en god måte,

(b) utvikle midlertidige og langsiktige familiebaserte omsorgsalternativer dersom dette er nødvendig,

(c) kun bruke institusjon og andre bo- og omsorgstilbud som en midlertidig løsning frem til et familiebasert omsorgsalternativ kan etableres,

(d) forby etablering av nye boligrettede omsorgstilbud som er utformet for å yte omsorg til store grupper barn samtidig på permanent eller langsiktig basis,

(e) forhindre fordriving av barn på tvers av landegrenser, med unntak av omstendigheter som er beskrevet i punkt 160 nedenfor, og

(f) gjøre samarbeid om sporing av familiemedlemmer og reintegrering obligatorisk.

Forebygging av adskillelse

155. Organisasjoner og myndigheter bør gjøre det de kan for å forhindre at barn blir skilt fra sine foreldre eller primære omsorgspersoner, med mindre hensynet til barnets beste krever det. Organisasjoner og myndigheter bør også sikre at deres handlinger ikke utilsiktet oppfordrer til slik adskillelse ved å tilby tjenester og ytelser til barn alene heller enn til familier.

156. Adskillelse etter initiativ fra barnets foreldre eller andre primære omsorgspersoner bør forsøkes forebygd ved å:

(a) sikre at alle husholdninger får dekket grunnleggende behov for mat, medisin og andre tjenester, inkludert skolegang, og

(b) begrense utviklingen av boligrettede omsorgstilbud og begrense bruken av disse til situasjoner hvor det er et klart behov for dem.

B. Omsorgsordninger

157. Det bør legges til rette for at lokalmiljøet kan spille en aktiv rolle i å følge med på og håndtere utfordringer som barn står overfor lokalt.

158. Omsorg innenfor barnets eget lokalmiljø, inkludert fosterhjem, bør fremmes, da en slik ordning sørger for kontinuitet i barnets sosialisering og utvikling.

159. Da enslige eller adskilte barn er mer sårbare for mishandling og utnyttning, forventes det at man fører tilsyn med og støtter opp om omsorgsgivere for å ivareta barnets rett til beskyttelse.

160. Barn i nødssituasjoner bør ikke sendes ut av sitt bostedsland for å motta alternativ omsorg i et annet land, med mindre plasseringen er midlertidig og skyldes sterke helsemessige, medisinske eller sikkerhetsmessige årsaker. I slike tilfeller bør man finne en løsning så nært barnets bosted som mulig, barnet bør ha følge av en av foreldrene eller en annen omsorgsperson som de kjenner, og det bør etableres en klar plan for retur av barnet.

161. Dersom tilbakeføring til familien skulle vise seg å ikke være mulig innen rimelig tid, eller man finner at en tilbakeføring ikke er til det beste for barnet, bør man forsøke å finne stabile og varige løsninger, som adopsjon eller *kafala* etter islamsk lov. Dersom dette heller ikke lykkes, skal man vurdere andre langsiktige alternativer, som fosterhjem eller egnet institusjon, inkludert gruppehjem og andre uavhengige boalternativer med tilsyn for barn.

C. Sporing av familiemedlemmer og tilbakeføring

162. Identifisering, registrering og dokumentasjon av enslige eller adskilte barn skal prioriteres i nødssituasjoner, og skal gjennomføres så raskt som mulig.

163. Registreringen bør gjøres av eller under direkte tilsyn av statlige myndigheter og organisasjoner oppnevnt spesifikt for dette formålet, med ansvar for og erfaring med slike oppgaver.

164. Informasjonen som samles inn, er av konfidensiell art, og dette må respekteres. Det bør derfor etableres systemer for sikker videresending og lagring av slik informasjon. Informasjon bør kun gjøres tilgjengelig for organisasjoner som er spesifikt oppnevnt med tanke på å spore opp familiemedlemmer og sikre tilbakeføring av og omsorg for barnet.

165. Alle som tar del i letingen etter familiemedlemmer eller primære juridiske eller tradisjonelle omsorgspersoner, bør operere innenfor et samordnet system og bruke standardiserte skjemaer og gjensidig kompatible prosedyrer så langt det er mulig. De skal sikre at barnet og andre involverte ikke settes i fare som følge av deres handlinger.

166. For hvert enkelt barn skal man verifisere at det foreligger bekreftelse på slektskap og at barnet og familiemedlemmene er villige til å gjenforenes. Man bør ikke treffe tiltak som kan hindre en eventuell familiegjenforening, som adopsjon, navneendring eller flytting til steder langt unna der familien sannsynligvis befinner seg, før alle rimelige sporingstiltak er utprøvd.

167. Eventuelle omsorgstiltak som treffes for barnet, bør være tilstrekkelig dokumentert, og informasjonen om tiltaket bør lagres trygt og sikkert, slik at man legger til rette for en eventuell gjenforening i fremtiden.